

ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΠΑΤΡΩΝ

2ο Πανελλήνιο Μαθητικό Συνέδριο

ΕΛΛΑΝΑ ΣΟΥ ΜΙΑΗΣΩ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΠΙΟ ΜΟΥ

Πάτρα 17, 18, 19 & 20 Απριλίου 2024

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ Υπουργείο Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ και ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Ματιές στον τόπο μας

Κατσάκου Μάριος, Μουσκάι Φάμπιαν, Μπάκας Διονύσιος-Μάριος, Ντρίτσου

Ευγενία, Τσάνης Αθανάσιος

Αγαπίου Αθηνά ΠΕ76

Μπάρκα Διαμάντω ΠΕ02

Γυμνάσιο Μαργαριτίου Θεσπρωτίας

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η περιφέρεια Ηπείρου καλύπτει το βορειοδυτικό άκρο της Ελλάδας και αποτελείται από τέσσερις περιφερειακές ενότητες, την περιφερειακή ενότητα Ιωαννίνων, Άρτας, Πρέβεζας και Θεσπρωτίας. Η περιφερειακή ενότητα Θεσπρωτίας με πρωτεύουσα την Ηγουμενίτσα αποτελεί το βορειοδυτικό παράκτιο τμήμα της. Δίνονται στοιχεία για τη θέση, τη μορφολογία και το φυσικό ανάγλυφο με τους ορεινούς όγκους, τα ποτάμια /παραπόταμους, τις πεδιάδες και τις μικρές λίμνες της Θεσπρωτίας όπως και στοιχεία για τους τρεις Δήμους της. Παρουσιάζεται η ιστορία του νομού μέσα στους αιώνες ξεκινώντας από την Παλαιολιθική και Νεολιθική Εποχή, την Εποχή του Χαλκού και διαβαίνοντας την αρχαιότητα μέχρι την κατάκτηση της περιοχής από τους Ρωμαίους. Ακολουθεί η Βυζαντινή περίοδος από τον 4^ο αι. μ.Χ. έως το 1430 και την οθωμανική κατάκτηση η οποία τελείωσε το 1913 με τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο. Τέλος, παρουσιάζεται το Μαργαρίτι, ο τόπος μας, με στοιχεία για τη θέση του στον νομό Θεσπρωτίας, την προέλευση του ονόματος του τοπωνυμίου και την πλούσια ιστορία του στο διάβα των αιώνων. Το Κάστρο του Μαργαριτίου που βρίσκεται σε χαμηλό λόφο στα νότια του σύγχρονου οικισμού, το Λαογραφικό Μουσείο Μαργαριτίου που στεγάζεται σε διατηρητέο κτήριο με αυλή στην περιοχή της αγοράς, το συγκρότημα υδρόμυλων σε μικρή απόσταση από το Μαργαρίτι επί της Εθνικής Οδού Ηγουμενίτσας-Πρέβεζας, ο εντυπωσιακός υδροβιότοπος στην προστατευόμενη περιοχή του Έλους Καλοδικίου, το Δ(η)υμόκαστρο, γνωστό και ως Ερημόκαστρο, Ελινόκαστρο ή Ελιμόκαστρο, στην κορυφή λόφου νότια του όρμου Καραβοστάσι της Πέρδικας και το ρωμαϊκό νεκροταφείο στη Μαζαρακιά είναι ορισμένα από τα όμορφα αξιοθέατα της περιοχής και αποτελούν πόλο έλξης για πολλούς επισκέπτες.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Θεσπρωτία, Μαργαρίτι, Κάστρο Μαργαριτίου, Τοπική Ιστορία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αυτή την εργασία έχουμε σκοπό να γνωρίσουμε καλύτερα τον τόπο μας, το Μαργαρίτι Θεσπρωτίας. Αναζητήσαμε στοιχεία και μελετήσαμε για την εργασία βιβλία που υπάρχουν στη βιβλιοθήκη του σχολείου μας και ιστοσελίδες φορέων της περιοχής μας. Αρχικά, αναζητήσαμε στοιχεία για τη θέση της Θεσπρωτίας, τη μορφολογία και το φυσικό ανάγλυφο με τους ορεινούς όγκους της, τα ποτάμια /παραπόταμους, τις πεδιάδες και τις μικρές λίμνες της όπως και στοιχεία για τους τρεις Δήμους της. Στη συνέχεια ερευνήσαμε την ιστορία του νομού Θεσπρωτίας μέσα στους αιώνες, ξεκινώντας από την Παλαιολιθική και Νεολιθική Εποχή, την Εποχή του Χαλκού και διαβαίνοντας την αρχαιότητα μέχρι την κατάκτηση της περιοχής από τους Ρωμαίους. Ακολούθησε η Βυζαντινή περίοδος από τον 4^ο αι. μ.Χ. έως το 1430 και η οθωμανική κατάκτηση η οποία τελείωσε το 1913 με τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο. Τέλος, παρουσιάζουμε το Μαργαρίτι, τον αγαπημένο μας τόπο, με στοιχεία για τη θέση του στον νομό Θεσπρωτίας, την προέλευση του ονόματος του τοπωνυμίου και την πλούσια ιστορία του στο διάβα των αιώνων. Ρίχνουμε ματιές στον τόπο μας και ειδικότερα στις οικίες, στο Κάστρο του Μαργαριτίου, στο Λαογραφικό του Μουσείο που στεγάζεται σε διατηρητέο κτήριο με αυλή στην περιοχή της αγοράς, στο συγκρότημα των υδρόμυλων σε μικρή απόσταση από το Μαργαρίτι επί της Εθνικής Οδού Ηγουμενίτσας-Πρέβεζας, στον εντυπωσιακό υδροβιότοπο στην προστατευόμενη περιοχή του Έλους Καλοδικίου, στο Δ(η)υμόκαστρο, γνωστό και ως Ερημόκαστρο, Ελινόκαστρο ή Ελιμόκαστρο, στην κορυφή λόφου νότια του όρμου Καραβοστάσι της Πέρδικας και στο ρωμαϊκό νεκροταφείο στη Μαζαρακιά.

ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ

Θέση - Μορφολογία - Φυσικό ανάγλυφο – Δήμοι

Η περιφέρεια Ηπείρου καλύπτει το βορειοδυτικό άκρο της Ελλάδας και αποτελείται από τέσσερις περιφερειακές ενότητες, την περιφερειακή ενότητα Ιωαννίνων, Άρτας, Πρέβεζας και Θεσπρωτίας. Το βορειοδυτικό και παράκτιο τμήμα της από τα σύνορα με την Αλβανία στα βόρεια ως περίπου την περιοχή της Πάργας στα νότια αποτελεί η περιφερειακή ενότητα Θεσπρωτίας. Έχει πρωτεύουσα την Ηγουμενίτσα από το 1936 έως σήμερα και πληθυσμό 40.804 κατοίκους (<https://online.pubhtml5.com/jxzw/xhzk/#p=12>).

Ο νομός Θεσπρωτίας προσαρτήθηκε στο Βασίλειο της Ελλάδος το 1913 την περίοδο των Βαλκανικών Πολέμων, όταν ο ελληνικός στρατός απελευθέρωσε την

περιοχή από τον ζυγό των Οθωμανών. Αρχικά, η περιοχή υπαγόταν στον Νομό Ιωαννίνων, αργότερα, όμως, συγκροτήθηκε ο νομός Θεσπρωτίας, παίρνοντας το αρχαίο ελληνικό όνομα του επώνυμου μυθικού ήρωα Θεσπρωτού.

Ανατολικά, ο νομός συνορεύει με τον νομό Ιωαννίνων, δυτικά βρέχεται από το Ιόνιο Πέλαγος, βόρεια συνορεύει με την Αλβανία και νότια με τον νομό Πρεβέζης. Έχει στα παράλια μεσογειακό κλίμα και στο εσωτερικό ηπειρωτικό. Η συνολική έκταση της Θεσπρωτίας ανέρχεται στα 1.515 τετραγωνικά χιλιόμετρα και περίπου το 70% της μορφολογίας της είναι ορεινό.

Το φυσικό ανάγλυφο διαμορφώνεται κυρίως από τους ακόλουθους ορεινούς όγκους: Τα Όρη του Τσαμαντά βρίσκονται στα σύνορα με την Αλβανία και έχουν μέγιστο υψόμετρο 1.896 μ., ενώ συνεχίζουν νοτιότερα με τη Μεγάλη Ράχη. Τα Όρη των Φιλιατών βρίσκονται νοτιοδυτικότερα από τα όρη του Τσαμαντά. Έχουν υψηλότερη κορυφή στα 1.064 μ. και ανατολικότερα από αυτά βρίσκεται το Φαρμακοβούνι στα 1240 μ. Τα Όρη του Σουλίου αποτελούν την ανατολικότερη από τις τρεις παράλληλες οροσειρές που βρίσκονται στο νότιο τμήμα του νομού με υψηλότερη κορυφή τη Βρυτζάχα στα 1.815 μ. Τα Όρη της Παραμυθιάς είναι η νοτιοανατολική οροσειρά και βρίσκονται νότια των προηγούμενων. Το Όρος Χιονίστρα στα 1644 μ. βρίσκεται βορειότερα των προηγούμενων και τέλος τα Όρη της Πάργας εκτείνονται νοτιοδυτικότερα των προηγούμενων με μέγιστο υψόμετρο τα 927 μ. Αυτά συνεχίζουν νότια στο νομό Πρεβέζης.

Το φυσικό ανάγλυφο διαμορφώνεται, ακόμη, από τα ακόλουθα ποτάμια/ παραποτάμους. Ο ποταμός Καλαμάς ή Θύαμις πηγάζει από τον νομό Ιωαννίνων, διασχίζει τον νομό Θεσπρωτίας και χύνεται στο Ιόνιο Πέλαγος. Ο Ξάνθος ποταμός συνεχίζει βόρεια στο αλβανικό έδαφος. Ο Παραπόταμος/ρέμα Λάγγαρη πηγάζει από τα όρη των Φιλιατών. Ο ποταμός Αχέρων πηγάζει από τα όρη του Σουλίου. Ο παραπόταμος Ντάλα ρέμα ή Τσαγγαριώτικο ρέμα πηγάζει από τα όρη Σουλίου όπως και ο παραπόταμος Κωκυτός.

Σημαντικότερες πεδιάδες είναι η πεδιάδα κοντά στις εκβολές του Καλαμά που ενώνεται με την ευρύτερη πεδιάδα της Ηγουμενίτσας με συνολική έκταση 60 τ.χλμ. Υπάρχουν και δύο μικρότερες πεδιάδες δυτικά από τα όρη της Παραμυθιάς και στην περιοχή του Μαργαριτίου (<https://www.thesprotia.gr/genikes-plirofories/>). Οι ορεινές διαβάσεις και οι ποτάμιες κοιλάδες αποτέλεσαν τους βασικούς άξονες μετακινήσεων, διευκολύνοντας την επικοινωνία μεταξύ παράκτιας ζώνης και ενδοχώρας, ενώ σημαντικός ήταν και ο ρόλος των ποταμών, που ήταν κατά κανόνα πλωτοί στον κάτω

ρου τους. Στην παράκτια ζώνη και στις κοιλάδες χαμηλών υψομέτρων οι προσχώσεις των ποταμών έχουν σχηματίσει μικρές, αλλά ιδιαίτερα εύφορες πεδιάδες, ενώ στις εκβολές των ποταμών αναπτύχθηκαν πλούσιοι υδροβιότοποι. Κατά μήκος της ακτογραμμής παρατηρείται μια εντυπωσιακή εναλλαγή: απότομες βραχώδεις ακτές, ακρωτήρια, ποτάμια, δέλτα και πολυάριθμοι όρμοι, που πρόσφεραν ασφαλή αγκυροβόλια και αποτέλεσαν κατά καιρούς πόρτα επικοινωνίας με το Ιόνιο και την Αδριατική, δικαιολογώντας τον χαρακτηρισμό «ευλίμενος Θεσπρωτία» που αναφέρουν οι αρχαίες γραπτές πηγές (Κουντούρη, Κατερίνα, κ.ά., 2008).

Στο κέντρο του νομού υπάρχουν μικρές λίμνες, όπως η λίμνη με τα νούφαρα στο Καλοδίκι και η Χότκοβα στην Κρυσταλλοπηγή. Αυτές τροφοδοτούνται από επιφανειακές και υπόγειες απορροές νερού από τους γύρω λόφους. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο υδροβιότοπους με μεγάλη οικολογική αξία στους οποίους έχουν καταγραφεί πάμπολλα είδη φυτών και εκεί βρίσκουν καταφύγιο πολλά υδρόβια πουλιά, θηλαστικά, ερπετά και αμφίβια (<https://www.thesprotia.gr/genikes-plirofories/>).

Ο νομός Θεσπρωτίας περιλαμβάνει τρεις Δήμους: τον Δήμο Ηγουμενίτσας στον οποίο περιλαμβάνονται η δημοτική ενότητα Ηγουμενίτσας, Μαργαριτίου, Παραποτάμου, Πέρδικας και Συβότων, τον Δήμο Σουλίου όπου ανήκουν η δημοτική ενότητα Αχέροντα, Παραμυθιάς και Σουλίου και τον Δήμο Φιλιατών με τη δημοτική ενότητα Σαγιάδας και Φιλιατών.

Στη δημοτική ενότητα Μαργαριτίου με πληθυσμό περίπου 2.000 κατοίκους περιλαμβάνονται η Τοπική Κοινότητα Μαργαριτίου, Ελευθερίου, Καρτερίου, Καταβόθρας, Μαζαρακιάς, Μεσοβουνίου και Σπαθαραίων (<https://www.thesprotia.gr/dimoi/>).

Η ΘΕΣΠΡΩΤΙΑ ΣΤΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ

Στην αρχαιότητα η Θεσπρωτία καταλάμβανε σε γενικές γραμμές την έκταση του σύγχρονου ομώνυμου νομού, με την προσθήκη μικρού τμήματος της σημερινής Ν. Αλβανίας και της επαρχίας Πάργας στον Νομό Πρεβέζης. Είναι μια περιοχή πλούσια σε αρχαία γραπτή παράδοση, που έχει να επιδείξει κι έναν ανεξάντλητο πλούτο μνημείων: δεκάδες οχυρωμένους και ανοχύρωτους οικισμούς όλων των εποχών-μερικοί τόσο μεγάλοι σε έκταση και πληθυσμό την περίοδο της ακμής τους, που θα τους ζήλευε η σύγχρονη Θεσπρωτία- κάστρα στρατιωτικού χαρακτήρα, νεκροπόλεις καθώς και εκατοντάδες θέσεις με μεμονωμένα αρχαία, ρωμαϊκά, βυζαντινά και μεταγενέστερα μνημεία.

Η εμφάνιση του ανθρώπου στον θεσπρωτικό χώρο ανάγεται στην Παλαιολιθική περίοδο που τοποθετείται χρονικά από 2.000.000 μέχρι 10.000 χρόνια πριν από τις μέρες μας. Τα έως τώρα ευρήματα της Παλαιολιθικής Εποχής, στην πλειονότητά τους εργαλεία από πυριτόλιθο, χρονολογούνται στη Μέση και Ανώτερη Παλαιολιθική Περίοδο, οι οποίες εκτείνονται από τα 100.000 έως 10.000 χρόνια πριν από σήμερα. Ενδείξεις για κατοίκηση στη Νεολιθική Εποχή έχουμε από τα σπήλαια της Σίδερης και της Ψάκκας. Την Εποχή του Χαλκού, γύρω στο 2.000 π.Χ., εγκαθίστανται στην περιοχή οι Θεσπρωτοί, ένα από τα πρώτα ελληνόφωνα φύλα. Η εικόνα της Θεσπρωτίας αρχίζει να αλλάζει σταδιακά κατά τον 14^ο αι. π.Χ., όταν Μυκηναίοι κάτοικοι της νότιας Ελλάδας εξαπλώνονται σταδιακά προς το βορειοδυτικό τμήμα του ελλαδικού χώρου και την ιταλική χερσόνησο, ιδρύοντας στον νοτιότερο όρμο της Θεσπρωτίας την Εφύρα (Κίχυρο) (Λάζαρη, Κασσιανή, κ.ά., 2007).

Τον 8^ο αι. π.Χ. έχει πια αποκρυσταλλωθεί στον χάρτη της Ηπείρου η κατανομή των κυριότερων φυλετικών ομάδων, όπως οι Θεσπρωτοί, οι Μολοσσοί και οι Χάονες, η οποία θα παραμείνει σχετικά αμετάβλητη έως τον 5^ο αι. π.Χ. (Κουντούρη, Κατερίνα, κ.ά., 2008). Μεταξύ του 8^{ου} και 6^{ου} αι. π.Χ. Ηλείοι, Κορίνθιοι και Κερκυραίοι ιδρύουν στα παράλια της Ηπείρου, της Ν. Ιλλυρίας και στα Ιόνια νησιά εμπορικούς σταθμούς και αποικίες (Κουντούρη, Κατερίνα, κ.ά., 2008).

Τον 5^ο αι. π.Χ. καταργήθηκε η βασιλεία στη Θεσπρωτία και στις αρχές του 4^{ου} αι. π.Χ. οι Μολοσσοί προσαρτούν τη Δωδώνη και γενικά ολόκληρη την ανατολική Θεσπρωτία. Στο δεύτερο μισό του 4^{ου} αι. π.Χ. ιδρύεται το Θεσπρωτικό Κοινό με τον συνασπισμό των θεσπρωτικών φύλων. Λίγο αργότερα θα προσχωρήσουν στη Συμμαχία των Ηπειρωτών, που οργανώνεται το 333/323 π.Χ. Οι Θεσπρωτοί συμμετείχαν ενεργά στα γεγονότα του Β' και Γ' Μακεδονικού πολέμου, ενώ βρέθηκαν στο επίκεντρο των εξελίξεων που οδήγησαν στην κατάκτηση της Ηπείρου από τους Ρωμαίους το 167 π.Χ. (Λάζαρη, Κασσιανή, κ.ά., 2007). Η Θεσπρωτία ήταν από τις περιοχές που επλήγησαν σκληρά από τους Ρωμαίους (Κουντούρη, Κατερίνα, κ.ά., 2008).

Την περίοδο της «Ρωμαϊκής Ειρήνης» τον 1^ο και 2^ο αι. μετά Χριστόν αυξάνεται ο πληθυσμός και δημιουργούνται νέοι ανοχύρωτοι οικισμοί στα παράλια και στα πεδινά. Τον επόμενο αιώνα η κατάσταση αλλάζει άρδην και εμφανίζονται οι πρώτες βαρβαρικές επιδρομές στα εδάφη της αυτοκρατορίας.

Στη Βυζαντινή περίοδο, από τον 4^ο αι. μ.Χ. έως το 1430, η Θεσπρωτία ως τμήμα της επαρχίας της Παλαιάς Ηπείρου δηλαδή της Ηπείρου που κάλυπτε τη σημερινή

ελληνική Ήπειρο, μέρος της Αιτωλοακαρνανίας και τα απέναντι νησιά, αποτελεί κέντρο της νέας χριστιανικής θρησκείας στην ευρύτερη περιοχή, αφού ήδη από την εποχή του Μεγάλου Θεοδοσίου ιδρύεται επισκοπική έδρα στην πόλη Εύροια. Τον 5^ο και 6^ο αι. δέχτηκε σειρά επιδρομών από διάφορα βαρβαρικά φύλα, ενώ στα τέλη του 10 αι. λαμβάνουν χώρα επιδρομές των Βουλγάρων και η Νικόπολη καταστρέφεται.

Μετά την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204 η Θεσπρωτία αποτέλεσε τμήμα της ανεξάρτητης ηγεμονίας της Ηπείρου (1204-1246) και στη συνέχεια του Δεσποτάτου της Ηπείρου υπό την κυριαρχία αρχικά των Κομνηνών και αργότερα διαφόρων οίκων, Ιταλών, Σέρβων, Αλβανών και Φράγκων. Οι διαμάχες μεταξύ Οθωμανών και Ενετών χαρακτηρίζουν τις τελευταίες δεκαετίες πριν την οθωμανική κατάκτηση. Στα τέλη του 14^{ου} και αρχές 15^{ου} αι. η Βενετία καταλαμβάνει τα παράλια της Θεσπρωτίας ιδρύοντας μια σειρά οχυρωμένες βάσεις τόσο στις ακτές όσο και σε σημαντικές διαβάσεις στην ενδοχώρα.

Στην Ήπειρο η περίοδος της οθωμανικής κατάκτησης ξεκίνησε το 1430 με την παράδοση των Ιωαννίνων και τελείωσε το 1913, όταν καταλύθηκε η οθωμανική κυριαρχία στον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο. Η Θεσπρωτία χωρίστηκε σε επαρχίες και εντάχθηκε στο φορολογικό και διοικητικό σύστημα του οθωμανικού κράτους. Η Παραμυθιά, οι Φιλιάτες και το Μαργαρίτι ήταν τα σημαντικότερα κέντρα αυτής της περιόδου, ενώ ιδιαίτερη σπουδαιότητα για την εμπορική διακίνηση των προϊόντων είχε η Σαγιάδα. Οι οικισμοί αυτοί και οι αντίστοιχες περιοχές τους απολάμβαναν καθεστώς προνομίων, όμως η υπόλοιπη ύπαιθρος υπέφερε από τη βαριά φορολογία, τις αρπαγές και τις συχνές πολεμικές συγκρούσεις. Οι επαναστάσεις ήταν συχνές, μεταξύ των οποίων ξεχωρίζουν τα κινήματα των Σουλιωτών εναντίον του Αλή Πασά των Ιωαννίνων (Κάντα-Κίτσου, Αικατερίνη, κ.ά., 2008).

ΜΑΡΓΑΡΙΤΙ: Ο ΤΟΠΟΣ ΜΟΥ

Το Μαργαρίτι βρίσκεται στο νότιο τμήμα της Θεσπρωτίας σε απόσταση περίπου 27 χλμ. από την Ηγουμενίτσα, πολύ κοντά στην Εθνική Οδό που συνδέει την Ηγουμενίτσα με την Πρέβεζα. Έχει πληθυσμό περίπου 600 κατοίκους (<https://online.pubhtml5.com/jxzw/xhzk/#p=12>). Σύμφωνα με φυλλάδιο του Μουσείου Μαργαριτίου βρίσκεται στις δυτικές πλαγιές του βουνού Μουτζούρα.

Το τοπωνύμιο της περιοχής παραπέμπει στο «Μαργαρίτος», επωνυμία του εξισλαμισμένου χριστιανού και όνομα του πρώτου Φράγκου κυρίαρχου των νησιών του Ιονίου τον 12 αι. μ.Χ.

Ο οικισμός του Μαργαριτίου ιδρύθηκε πιθανότατα από τους Βενετούς τον 15^ο αι. Οι πρώτες αναφορές από τα οθωμανικά κατάστιχα γίνονται το 1530, οπότε ο οικισμός φαίνεται ότι κατοικείται από οκτώ χριστιανικές οικογένειες. Σταδιακά επικρατεί το μουσουλμανικό στοιχείο με τον εξισλαμισμό των νομάδων κτηνοτρόφων της περιοχής (<https://online.pubhtml5.com/jxzw/xhzk/#p=30>). Το Μαργαρίτι παραμένει και τον 17ο αι. σημαντικό φρούριο της περιοχής. Τον 18ο αι. διοικείται από τον Σουλεϊμάν Τσαπάρη, αρχηγό μιας μεγάλης οικογένειας που θα ελέγχει την περιοχή μέχρι το πρώτο μισό του 19ου αιώνα και θα είναι κάτοχος του μεγαλύτερου μέρους των εδαφών της. Ταυτόχρονα, παρουσιάζεται ως κέντρο ταραχών και εξεγέρσεων ενάντια στην οθωμανική Πύλη και εστία αντικυβερνητικών συνωμοσιών. Το 1811 η περιοχή περνά στην εξουσία του Αλή Πασά (https://www.igoumenitsamuseum.gr/view_sub_subpage/15/61/kastro-margaritioy).

Το Μαργαρίτι ήταν σημαντικός οικισμός καθ' όλη τη διάρκεια του 19^{ου} αι. με εντυπωσιακή αρχιτεκτονική και πληθυσμό που έφτανε τις 3.000 κατοίκους, τόπος συμβίωσης διαφορετικών εθνοτήτων και θρησκευμάτων. Χριστιανοί και μουσουλμάνοι ζούσαν στο Μαργαρίτι έως και την ενσωμάτωση της Θεσπρωτίας στο ελληνικό κράτος το 1913, οπότε μεγάλο μέρος του μουσουλμανικού πληθυσμού του μετακινήθηκε προς τη γειτονική Αλβανία. Η αμφιλεγόμενη στάση των μουσουλμάνων Τσάμηδων κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και της γερμανο-ιταλικής κατοχής της περιοχής οδήγησε στο τελικό μαζικό ρεύμα εξόδου τους μετά το 1944 (<https://online.pubhtml5.com/jxzw/xhzk/#p=26>).

Ο σύγχρονος οικισμός, ο οποίος έχει χαρακτηριστεί παραδοσιακός από το 1978, έχει ενδιαφέρουσα αρχιτεκτονική, καθώς διατηρούνται αρκετά από τα παλιά πετρόκτιστα σπίτια του και η κεντρική πλατεία με τα πλατάνια. Ο κεντρικός δρόμος του οικισμού οδηγούσε προς τον «μαχαλά» (γειτονιά - συνοικισμό) Σκάλα στα βόρεια όπου διασώζονται σε ερειπιώδη κατάσταση τα μεγαλοπρεπέστερα αρχοντικά των Οθωμανών αγάδων της περιοχής. Τα σπίτια ήταν διώροφα ή τριώροφα, διέθεταν αποθηκευτικούς χώρους στο ισόγειο και μεγάλες αυλές που περιβάλλονταν από μεγάλες μάντρες, τόσο για λόγους ασφαλείας των αγάδων, όσο και σύμφωνα με τις ισλαμικές αντιλήψεις για τη γυναίκα, η οποία δεν έπρεπε να εκτίθεται στα ανδρικά βλέμματα εκτός σπιτιού (<https://online.pubhtml5.com/jxzw/xhzk/#p=42>).

ΚΑΣΤΡΟ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΟΥ

Το κάστρο του Μαργαριτίου βρίσκεται σε χαμηλό λόφο στα νότια του σύγχρονου οικισμού. Κατασκευάζεται γύρω στο 1549 από τους Οθωμανούς για την ισχυροποίηση της άμυνας των εδαφών τους έναντι των βενετικών κτήσεις στα παράλια της Ηπείρου. Η επιθετική δράση της φρουράς του Μαργαριτίου εναντίον της Πάργας θα προκαλέσει το 1571 τη συνδυασμένη επίθεση 6.000 Βενετών, Κερκυραίων και τοπικών δυνάμεων από την Πάργα και την Παραμυθιά, υπό τον Πάολο Ορσίνι, οι οποίοι θα καταλάβουν και θα καταστρέψουν το κάστρο. Η κατάληψη του φρουρίου αποδόθηκε ζωγραφικά από τον Έλληνα ζωγράφο Αντώνιο Βασιλάκη από τη Μήλο, μαθητή του Tintoretto, ο οποίος ήταν παρών στη μάχη (https://www.igoumenitsamuseum.gr/view_sub_subpage/15/61/kastro-margaritioy).

Σύμφωνα με την Περιοδική έκθεση «Κάστρα Ηγουμενίτσας και Μαργαριτίου: δύο σταθμοί στην παράκτια διαδρομή Αδριατικής – Ιονίου» από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας ο πίνακας με διαστάσεις 2,75×3,35 μ. φιλοτεχνήθηκε μετά την καταστροφή από φωτιά το 1577 του ανακτόρου των Δόγηδων και αποτελούσε μέρος της διακόσμησης της Αίθουσας Ψηφοφορίας στον πρώτο όροφο του κτιρίου. Μετά τη σύναψη ειρήνης το 1573, η Πάργα παρέμεινε βενετική και το Μαργαρίτι οθωμανικό, ενώ το φρούριο επισκευάζεται από τους Οθωμανούς.

Αν και δεν υπάρχουν σαφείς αναφορές, το κάστρο θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι συνέχισε να διαδραματίζει ρόλο στα ιστορικά γεγονότα και τις συνεχείς πολεμικές συγκρούσεις της περιοχής, κυρίως ως ορμητήριο κατά της Πάργας, ενώ αργότερα και ως το 1913, οπότε η περιοχή ενσωματώθηκε στο ελληνικό κράτος, χρησιμοποιήθηκε ως φυλακή, ως στρατώνας του τουρκικού στρατού και ως έδρα του στρατιωτικού διοικητή της περιοχής.

Η σημερινή μορφή του κάστρου οφείλεται στις εκτεταμένες επισκευές του στο β' μισό του 17ου και τις αρχές του 18ου αι. Συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά μίας μεγάλης, οχυρωμένης στρατιωτικής κατοικίας, που αναπτύσσεται γύρω από εσωτερική αυλή. Έχει ακανόνιστη κάτοψη πενταγώνου με εμβαδόν περίπου 890 τ.μ. Τα τείχη, στην καλύτερα διατηρημένη δυτική πλευρά, σώζονται σε ύψος περίπου 10 μ. και ενισχύονται από δύο πύργους, έναν ημικυκλικό στα νοτιοδυτικά και έναν πολυγωνικό στα βόρεια. Η κύρια πύλη ήταν τοξωτή και βρισκόταν στα βόρεια.

Οι χώροι του κάστρου διατάσσονται γύρω από την κεντρική αυλή σε δύο επίπεδα. Στο ισόγειο υπάρχουν δεξαμενές νερού, λουτρό, αποχωρητήριο και αποθηκευτικοί χώροι. Στον δεύτερο όροφο υπήρχε η οχυρή κατοικία της φρουράς,

που διέθετε τοξωτά παράθυρα και τζάκι για τη θέρμανση. Τυφεκιοθυρίδες και μία καταχύστρα ενίσχυαν την άμυνα της κατοικίας (https://www.igoumenitsamuseum.gr/view_sub_subpage/15/61/kastro-margaritioy).

ΟΙΚΙΕΣ ΣΤΟ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙ

Σύμφωνα με στοιχεία από το Λαογραφικό Μουσείο Μαργαριτίου διακρίνονται τρεις τύποι οικιών στο Μαργαρίτι. Ένας από αυτούς είναι η διάφορη οικία η οποία χτίζεται σε μικρά οικόπεδα στην περιοχή της αγοράς. Στον όροφο διέμενε η οικογένεια και στο ισόγειο στεγάζονταν τα εργαστήρια και τα καταστήματα. Τα σπίτια αυτά είναι συνεχόμενα με μικρές εσωτερικές αυλές με φούρνους, πλυσταριά, μικρούς κήπους ή και κοτέτσια. Ο δεύτερος τύπος είναι η αρχοντική οικία η οποία είναι κτισμένη σε μεγάλη έκταση, έχει πολλά δωμάτια και παράθυρα με άνετους κύριους, βοηθητικούς και αποθηκευτικούς χώρους (ακόμη και χαμάμ είχαν ορισμένα αρχοντικά) με γύψινες διακοσμήσεις στους τοίχους, με σκαλιστά ξύλινα ταβάνια διακοσμημένα με διάφορα σχέδια και χρώματα όπως και με μεγάλες ευρύχωρες αυλές και κήπους στην περιοχή της Σκάλας και στους γύρω λόφους του Μαργαριτίου. Ο τρίτος τύπος είναι η φτωχική απλή ισόγεια κατοικία με ένα ή δύο δωμάτια, με χωμάτινα πατώματα και αυλή περιφραγμένη με ξερολιθιές.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΟΥ

Το Λαογραφικό Μουσείο Μαργαριτίου στεγάζεται σε διατηρητέο κτήριο με αυλή στην περιοχή της αγοράς (παζάρι). Πρόκειται για αρχοντικό με ισόγειο και όροφο χτισμένο το 1893. Όταν αγοράστηκε από τον Πολιτιστικό Όμιλο Μαργαριτίου, ήταν σε ερειπωμένη κατάσταση. Μετά από εντατικές και εκτενείς εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης, λειτουργεί από το 2009 ως μουσείο και πολιτιστικό κέντρο.

Οι χώροι του μουσείου: Το ανατολικό δωμάτιο του ισογείου που χρησίμευε ως αποθηκευτικός χώρος σήμερα είναι χώρος πληροφοριακού υλικού και προβολών. Η άλλη πλευρά του ισογείου είχε παλιά έναν υπερυψωμένο χώρο διαμονής (οντά) και δεύτερο αποθηκευτικό χώρο από κάτω, το κατώι. Ο οντάς είναι σήμερα εκθεσιακός χώρος και το κατώι η αποθήκη του Μουσείου. Στον οντά λειτουργεί έκθεση με τίτλο: «Μαλλί, λινάρι, αργαλειός και ραπτομηχανή». Ο αργαλειός λειτουργεί ακόμη και σήμερα. Ο όροφος είχε στο παρελθόν δύο χώρους διαμονής, τον χειμωνιάτικο οντά με τζάκι και τον επίσημο οντά, τον καλόν οντά, με εντυπωσιακό ξυλόγλυπτο ζωγραφιστό ταβάνι. Κάθε οντάς είχε μια χρεία δηλ. εσωτερική τουαλέτα. Ο χειμωνιάτικος οντάς έχει αναπαρασταθεί όπως ήταν στα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ ο επίσημος οντάς λειτουργεί σήμερα ως χώρος συνεδριάσεων, περιοδικών εκθέσεων

και εκπαιδευτικών προγραμμάτων (<https://igoumenitsa.gr/el/home/gia-ton-episkepti/mouseia/laografiko-mouseio-margaritiou>).

ΟΙ ΥΔΡΟΜΥΛΟΙ ΤΟΥ ΜΑΡΓΑΡΙΤΙΟΥ

Το συγκρότημα υδρόμυλων του Μαργαριτίου σε μικρή απόσταση επί της Εθνικής Οδού Ηγουμενίτσας-Πρέβεζας αποτελεί ένα από τα χιλιάδες παραδείγματα υδροκίνητων εγκαταστάσεων που δημιουργήθηκαν στον ελλαδικό χώρο κατά την προβιομηχανική περίοδο (<https://online.pubhtml5.com/jxzw/xhzk/#p=46>).

Το συγκρότημα αποτελείται από δύο διαδοχικούς μύλους, οι οποίοι τροφοδοτούνταν από δύο τουλάχιστον πηγές που υπήρχαν στους παρακείμενους λόφους. Οι μύλοι ήταν απλά μονόχωρα κτίσματα με κεραμοσκεπή και διέθεταν έναν υπέργειο χώρο για το άλεσμα των δημητριακών και έναν τοξωτό ημιυπόγειο, όπου βρισκόταν η οριζόντια φτερωτή που κινούσε τον αλεστικό μηχανισμό.

Δύο υδραύλακες, μήκους 25 και 60 μέτρων μετέφεραν στους μύλους με φυσική ροή το νερό το οποίο οδηγείτο εν συνεχεία πτωτικά στους υπόγειους μηχανισμούς κίνησης μέσω εντοιχισμένων κτιστών αγωγών. Ο κατώτερος και καλύτερα διατηρημένος υδραύλακας στηρίζεται σε βάση με διαδοχικά τόξα και φέρει στην άνω επιφάνειά του υδραγωγό διαμορφωμένο με σχιστόπλακες. Στο σημείο όπου ο υδραύλακας απολήγει στον δεύτερο μύλο αποκτά βαθμιδωτή διαμόρφωση, ώστε να ελέγχεται η ροή του νερού.

Το συγκρότημα κατασκευάστηκε πιθανότατα κατά τον 19ο αιώνα σύμφωνα με τη μαρτυρία οθωμανικών νομισμάτων που βρέθηκαν στη θεμελίωση του κατώτερου υδραύλακα. Ο ανώτερος μύλος επιβίωσε, -στην τελική του μορφή- ως πετρελαιοκίνητος, έως και τα μέσα του 20ού αιώνα (<https://igoumenitsa.gr/el/home/gia-ton-episkepti/archaiologikoi-xoroi/idromiloi-margaritiou>).

ΈΛΟΣ ΚΑΛΟΔΙΚΙΟΥ

Στα όρια με τον νομό Πρέβεζας βρίσκεται η προστατευόμενη περιοχή του Έλους Καλοδικίου, ένας εντυπωσιακός υδροβιότοπος που φιλοξενεί σημαντική орνιθοπανίδα, καθώς βρίσκεται στο δίκτυο των μεταναστευτικών σταθμών των πουλιών στη Δυτική Ελλάδα, αλλά και πλούσια βλάστηση, ειδικά στις αρχές του καλοκαιριού, οπότε καλύπτεται σε όλη του την έκταση με ανθισμένα νούφαρα (<https://online.pubhtml5.com/jxzw/xhzk/#p=46>). Η «λίμνη με τα νούφαρα», όπως έχει επικρατήσει να λέγεται, είναι η μεγαλύτερη λίμνη της Θεσπρωτίας με έκταση 3.500 στρέμματα, ενώ η ονομασία της σύμφωνα με την μυθολογία (έπος

«Τηλεγονία») φαίνεται ότι προήλθε από τη βασίλισσα Καλλιδίκη – βασίλισσα των Θεσπρωτών, την οποία παντρεύτηκε ο γνωστός σε όλους μας Οδυσσεύς (<https://igoumenitsa.gr/el/home/gia-ton-episkepti/margariti>). Η περιοχή έχει χαρακτηριστεί ως Ειδική Ζώνη Διατήρησης του Ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου Natura 2000. Μαζί με άλλους υγρότοπους της ευρύτερης περιοχής έχει χαρακτηριστεί επίσης ως Ζώνη Ειδικής Προστασίας για τα πουλιά. Τέλος, το Έλος Καλοδικίου έχει χαρακτηριστεί ως «Περιοχή προστασίας της φύσης», λόγω της μεγάλης οικολογικής και βιολογικής του αξίας.

Στην περιοχή έχουν καταγραφεί 301 είδη φυτών, 120 είδη πουλιών (τα περισσότερα έχουν μόνιμη παρουσία στο έλος και το μεγαλύτερο ποσοστό είναι στρουθιόμορφα και υδρόβια), 20 είδη θηλαστικών, 11 είδη ερπετών και 5 είδη αμφιβίων (<https://necca.gov.gr/apeiloumena-eidi/elos-kalodikiou/>).

Δ(Η)ΥΜΟΚΑΣΤΡΟ – ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΙΝΑ (;)

Το Δ(η)υμόκαστρο, γνωστό και ως Ερημόκαστρο, Ελινόκαστρο ή Ελιμόκαστρο, είναι παράλιος οχυρωμένος οικισμός που ιδρύθηκε κατά το δεύτερο μισό του 4ου αι. π.Χ. στην κορυφή λόφου νότια του όρμου Καραβοστάσι της Πέρδικας. Ταυτίζεται πιθανώς με την αρχαία Ελίνα, έδρα του φύλου των Ελινών Θεσπρωτών, που κατοικούσαν στη σημερινή περιοχή Μαργαριτίου - Πλαταριάς - Πέρδικας. Ο οικισμός γνώρισε μεγάλη ακμή κατά την ελληνιστική περίοδο. Παρότι καταστράφηκε από τους Ρωμαίους το 167 π.Χ., δεν εγκαταλείφθηκε, αλλά -λόγω της καίριας θέσης του για τον έλεγχο των θαλάσσιων οδών του Ιονίου- συνέχισε να κατοικείται μέχρι και τον 1ο αι. μ.Χ. (<https://igoumenitsa.gr/el/home/gia-ton-episkepti/archaiologikoi-xoroi/dimokastro>).

ΡΩΜΑΪΚΟ ΝΕΚΡΟΤΑΦΕΙΟ ΜΑΖΑΡΑΚΙΑΣ

Το νεκροταφείο βρίσκεται 17 χλμ. ΝΑ της Ηγουμενίτσας περίπου 1 χλμ. πριν τη Μαζαρακιά. Στο νεκροταφείο, που αποτελεί τη μοναδική, γνωστή μέχρι σήμερα, περίπτωση οργανωμένου και εκτεταμένου νεκροταφείου της ρωμαϊκής περιόδου στη Θεσπρωτία, έχουν χρησιμοποιηθεί όλα τα είδη ταφικών πρακτικών: καύση των νεκρών, ενταφιασμοί και εγχυτρισμοί σε αγγεία. Οι καύσεις, που συνήθως εφαρμόζονταν για τα ενήλικα άτομα ανεξαρτήτως φύλου, υπερτερούν αριθμητικά των υπολοίπων πρακτικών. Λίθινα σήματα, κιονίσκοι και επιτύμβιες στήλες είχαν τοποθετηθεί για τη σήμανση των τάφων. Οι νεκροί συνοδεύονταν στην τελευταία τους κατοικία από διάφορα αντικείμενα που χρησιμοποιούσαν εν ζωή, όπως επιτραπέζια σκεύη, αγγεία πόσεως, λυχνάρια, πολλά εκ των οποίων με

ανάγλυφη διακόσμηση, πήλινα και γυάλινα μυροδοχεία, κοσμήματα, αντικείμενα που συνδέονται με την επαγγελματική του δραστηριότητα, όπως σιδερένιες και χάλκινες γραφίδες, καθώς και χάλκινα νομίσματα, πολλά από τα οποία εκτίθενται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας. Συνολικά έχουν ερευνηθεί 200 περίπου τάφοι διαφόρων κατηγοριών: κεραμοσκεπείς, λακκοειδείς με κάλυψη από λίθους, λακκοειδείς χωρίς κάλυψη, χτιστοί (λιθοπερίκλειστοι), καθώς και κτιστά ταφικά μνημεία, που χρονολογούνται από τα τέλη του 1ου αι. π.Χ. έως και τις αρχές σχεδόν του 3ου αι. μ.Χ. (https://www.igoumenitsamuseum.gr/view_sub_subpage/15/43/rwmaiko-nekrotafeio-mazarakias).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με την εκπόνηση της εργασίας δόθηκε η ευκαιρία στους μαθητές να εργαστούν πέρα από τα καθιερωμένα πλαίσια της σχολικής αίθουσας και να ερευνήσουν τη μακραίωνη και πλούσια ιστορία του τόπου τους, να γνωρίσουν τον τόπο τους καλύτερα με οδηγό τα μνημεία και τα μουσεία, να τον αγαπήσουν και να αναδείξουν τις ομορφιές του, συνειδητοποιώντας περισσότερο τον ρόλο και την ευθύνη που έχουν καθώς και οι ίδιοι είναι κομμάτι του τόπου τους.

Η επιλογή των θεμάτων και των αξόνων της εργασίας στηρίχθηκε στο ενδιαφέρον των μαθητών. Η συλλογή των στοιχείων μελέτης για την πόλη τους και τη γύρω περιοχή συνέβαλε, ώστε οι μαθητές να γίνουν οι ίδιοι ερευνητές, να μάθουν να επιλέγουν, να οργανώνουν και να επεξεργάζονται υλικό από διάφορες πηγές. Η μελέτη του τόπου, ακόμη, αποτέλεσε το έναυσμα και το ερέθισμα για μελέτη και τμημάτων της γενικής ιστορίας. Η συνεργασία, τέλος, για την εκπόνηση ομαδικής εργασίας συνέβαλε στην ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων των μαθητών και στην καλλιέργεια του σεβασμού, του διαλόγου και κοινωνικής αλληλεπίδρασης.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Βιβλιογραφία

Κάντα-Κίτσου, Αι., Λάμπρου, Β. 2008. *ΝΤΟΛΙΑΝΗ ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ, Αρχαιολογικός Οδηγός*, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΛΒ΄ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Αθήνα

Κουντούρη, Κ., Λάζαρη, Κ., Τζωρτζάτου, Α. 2008. *ΔΥΜΟΚΑΣΤΡΟ ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ, Αρχαιολογικός Οδηγός*, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΛΒ΄ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Αθήνα

Λάζαρη, Κ., Ρήγιнос, Γεώργιος. 2007. *ΕΛΕΑ ΘΕΣΣΠΡΩΤΙΑΣ, Αρχαιολογικός Οδηγός του χώρου και της ευρύτερης περιοχής*, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΛΒ΄ ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ, Αθήνα

Δικτυογραφία

Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας, <http://igoumenitsamuseum.gr/>
(ημερομηνία προσπέλασης 21/03/2024)

Έλος Καλοδικίου Ο.Φ.Υ.Π.Ε.Κ.Α., <https://necca.gov.gr/apeiloumena-eidi/elos-kalodikiou/> (ημερομηνία προσπέλασης 21/03/2024)

Ευλίμενος Θεσπρωτία Δήμος Ηγουμενίτσας, <https://igoumenitsa.gr/>
(ημερομηνία προσπέλασης 21/03/2024)

Κάστρο Μαργαριτίου, <https://online.pubhtml5.com/jxzw/xhzk/#p=1> (ημερομηνία προσπέλασης 28/03/2024)

Π.Ε. Θεσπρωτίας Περιφέρεια Ηπείρου, <https://www.thesprotia.gr/> (ημερομηνία προσπέλασης 14/03/2024)

Παράρτημα

Μαργαρίτι, Κώστας Αλέξιος, Α΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Κριστιάνα-Φλορεντίνα Γκρόσου, Α΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Κάστρο Μαργαριτίου, Γεώργιος Μπόλωσης, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

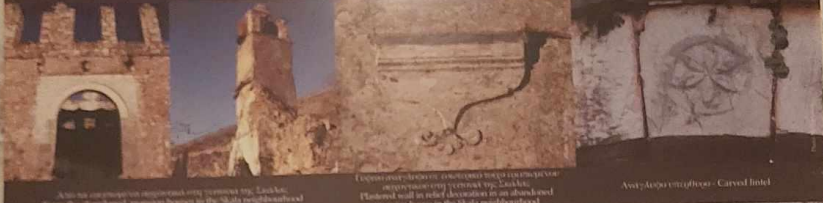
Ελευθέρι, Βρύση, Καρδάνη Σωτηρία, Α΄ Γυμνασίου, 2024

Οι Μαργαριτιώτικες οικίες

Στη Μαργαριτί διακρίνονται τρεις τύποι οικιών. Ένας από αυτούς είναι η διαφόρη οικία, χτισμένη σε μικρά οικοπέδα στην περιοχή της αγοράς. Στην οροφή της έχει ηλιοθώρακιά, στο κέντρο υπάρχει γκαζιόλε για το γράστιο και τα κατσίματα. Τα σπιτικά αυτά είναι πανομοιότυπα με αυτές, οι οποίες ανήκαν στους πλούσιους, μικρού κτίριον ή και κατοικία. Ο δεύτερος τύπος είναι η **αριστοκρατική οικία**, χτισμένη σε μεγάλη έκταση και με μεγάλες εσοχές αυλές και κήπους. Ποικίλει για τα παράθυρα και Μοσαϊκό στην περιοχή της Σκάλας και στους γύρω λόφους. Είναι κτίρια υψηλά και με γυάλινα με επιμήκη ανοιχτήσταν και σκεπαστά με πολλά δωμάτια και παράθυρα με άνετους καθίσματα, βοηθητικές και επιτηρητικές χώρους (ακρόη) και χαίματι είχαν σκεπαστά σκελετικά με γυάλινα διακοσμητικά στους τοίχους, με σκελετικά έπιπλα κομμένα διακοσμημένα με διαφόρα σχέδια και χρώματα. Ο τρίτος τύπος είναι η **φτωχική αλλά ισχυρή κατοικία** με ένα ή δυο δωμάτια, με χαμηλά πατώματα και απλή περιφύρα στην εξοχιά.

Μικρή διαφόρη οικία στην περιοχή της αγοράς
View of two-story detached houses in the market place
Aristocrat in the valley
Mansion house with a view in the valley

Από ένα απομεινάρειο αριστοκρατικής κατοικίας της Σκάλας
From the abandoned mansion house in the Skala neighbourhood
Επίτοιχο σκελετικό με σκελετικά έπιπλα διακοσμημένα στην περιοχή της Σκάλας
Plastered wall in relief decoration in an abandoned mansion house in the Skala neighbourhood
Αριστοκρατική επιφύρα - Carved lintel

Από ένα απομεινάρειο αριστοκρατικής κατοικίας της Σκάλας - From the abandoned mansion houses in the Skala neighbourhood

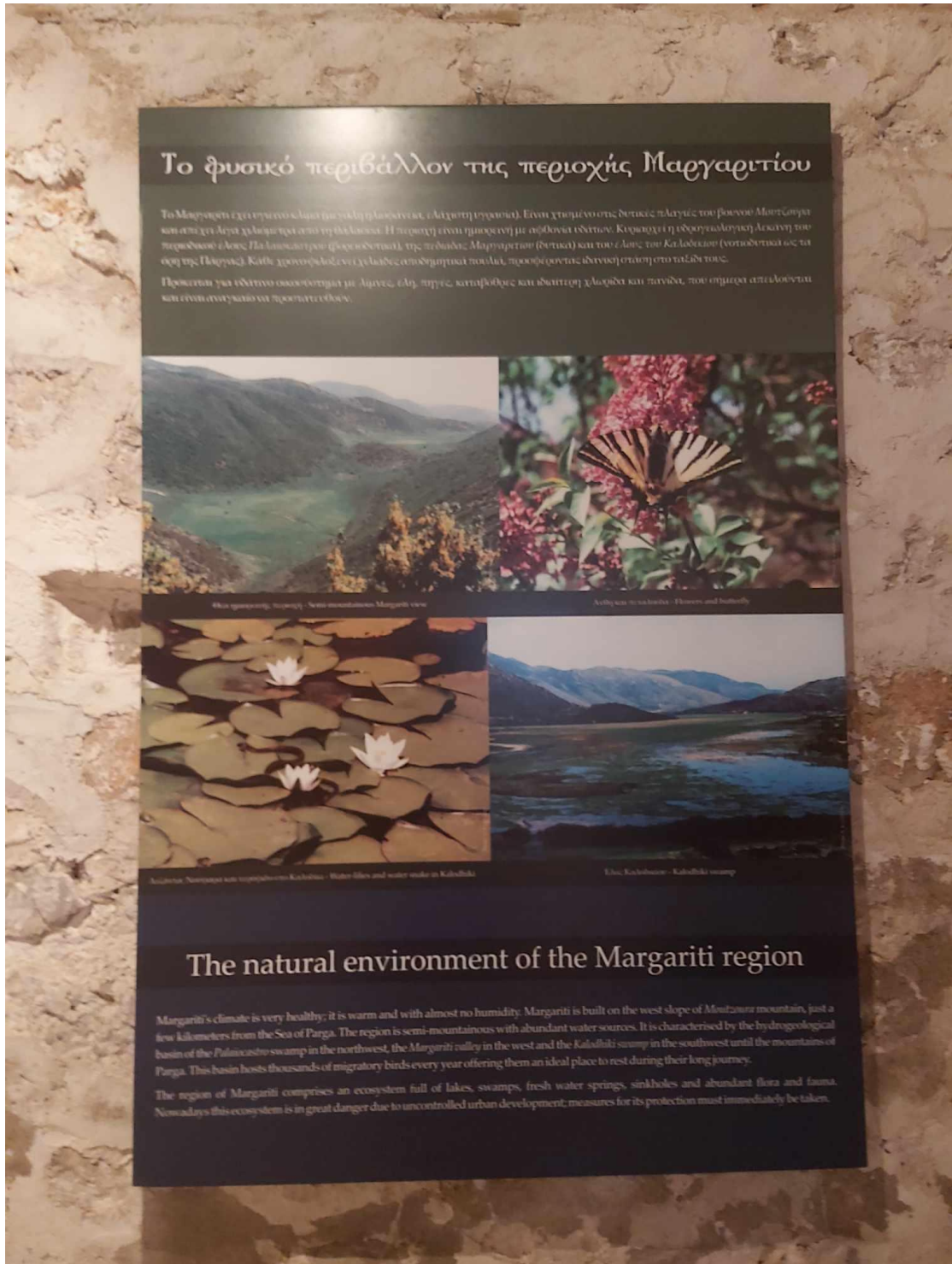
Αριστοκρατική κατοικία της Σκάλας
Mansion house in the Skala neighbourhood
Μικρή διαφόρη οικία δίπλα σε αριστοκρατική
A simple house next to a mansion house
Αριστοκρατική διαφόρη οικία στο Μαργαριτί
Two-story detached house near Margariti market place
Αριστοκρατική κατοικία της Σκάλας
Mansion house in the Skala neighbourhood

The houses of Margariti

Three types of houses can be distinguished in Margariti. The first consists of a small two-storey detached house near the market place. The family would spend most of the time in the upper floor. The ground floor would have a store or a small workshop. These houses could have a small yard with an oven, a washhouse, a vegetable garden, a chicken coop. The second type is that of large mansion houses, such as the ones in the Skala neighbourhood, built on large tracks of land with spacious yards and gardens. They are characterised by their imposing architecture. They have large main rooms (nates), auxiliary rooms, storerooms, a traditional steam bathroom (hamam) in certain cases, many windows, plastered walls in relief decoration, carved and painted wooden ceilings. The third type refers to simple one- or two-roomed houses, with beaten earth floors and a simple stone enclosure wall.

Οι πληροφορίες που περιλαμβάνονται στην παρούσα έκδοση προέρχουν από το έργο "Οι οικίες της Μαργαριτί", που εκδόθηκε το 1996 από τον Ινστιτούτο Αρχαιολογίας, Αθήνα. Η παρούσα έκδοση είναι μια απλοποιημένη και ενημερωμένη έκδοση του έργου. Τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας ανήκουν στον Ινστιτούτο Αρχαιολογίας.

Λαογραφικό Μουσείο Μαργαριτίου, Εμμανουήλ Μπαράτσας, Γ' Γυμνασίου, 2024

Το φυσικό περιβάλλον της περιοχής Μαργαριτίου

Το Μαργαρίτι έχει γεμάτο κλίμα με πολλά ηλιοστέφια, ελάχιστη υγρασία. Είναι χτισμένο στις δυτικές πλαγιές του βουνού Μουζαζιρά και απέχει λίγα χιλιόμετρα από τη θάλασσα. Η περιοχή είναι ημιορεινή με αφθονία υδάτινων. Κυριαρχεί η υδρογεωλογική λεκάνη του περιοδικού έλους Παλαϊκαστρώ (βόρειο-δυτικά), της πεδιάδας Μαργαριτίου (δυτικά) και του έλους του Καλίκια (νοτιοδυτικά ως τα όρη της Πάργας). Κάθε χρόνο φιλοξενεί χιλιάδες αποδημητικά πουλιά, προσφέροντας ιδανική στάση στο ταξίδι τους.

Προκειται για υδάτινο οικοσύστημα με λιβάδια, έλη, πηγές, καταρράχους και ιδιαιτέρως χλωρίδα και πανίδα, που σήμερα απειλούνται και ενδέχεται να προσηλυτισθούν.

Όλη η περιοχή, Πάργα, Άνω ορεινή Μαργαρίτη

Ασβήτα η-καλίκια - Φύλλα και πεταλούδα

Λιβάδι, Νερόπερα και τρυπημένα Καλίκια - Water lilies and water holes in Kaliklia

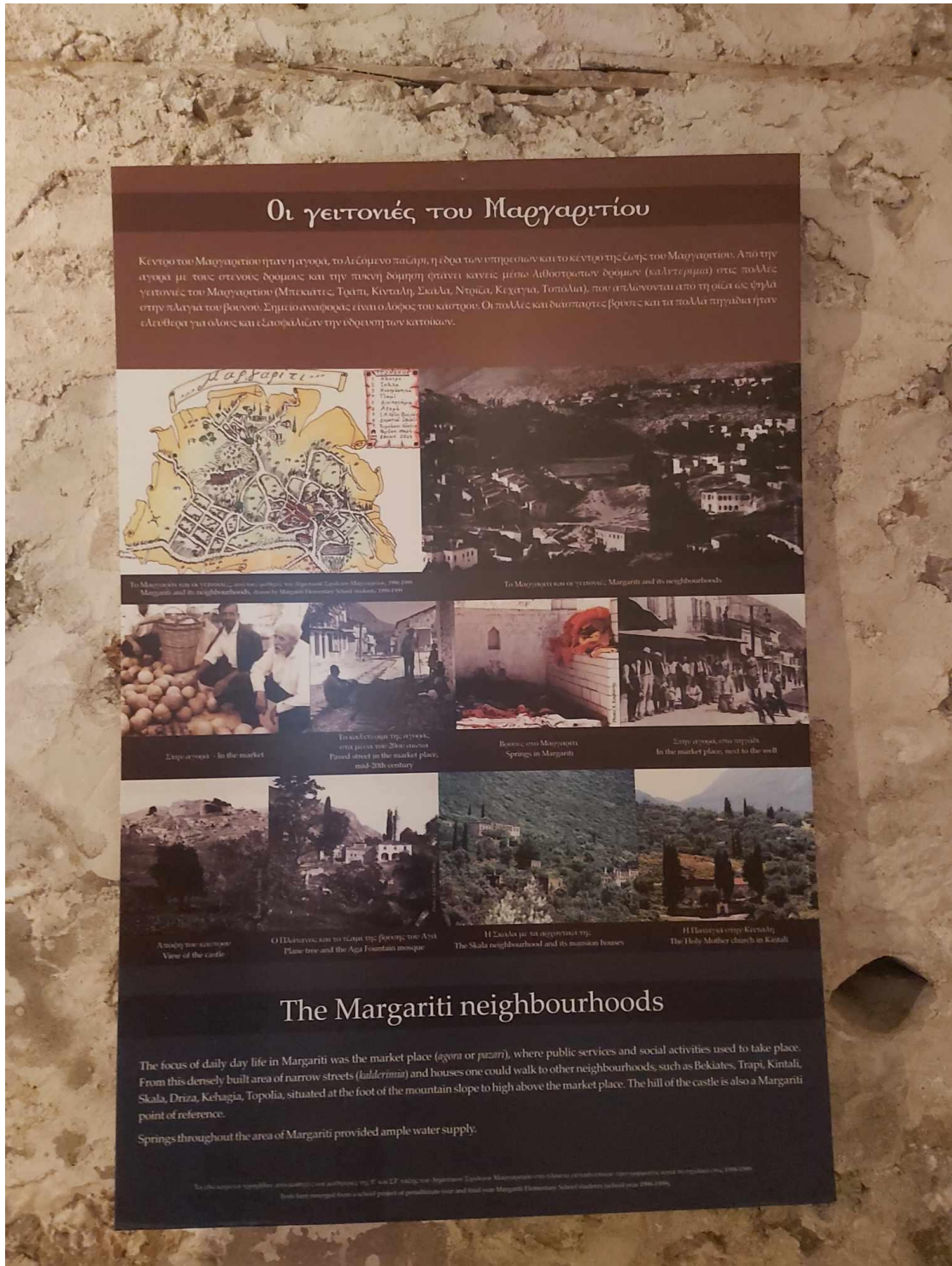
Έλος Καλίκια - Καλίκια swamp

The natural environment of the Margariti region

Margariti's climate is very healthy: it is warm and with almost no humidity. Margariti is built on the west slope of Muzazira mountain, just a few kilometers from the Sea of Parga. The region is semi-mountainous with abundant water sources. It is characterised by the hydrogeological basin of the Palaikastro swamp in the northwest, the Margariti valley in the west and the Kaliklia swamp in the southwest until the mountains of Parga. This basin hosts thousands of migratory birds every year offering them an ideal place to rest during their long journey.

The region of Margariti comprises an ecosystem full of lakes, swamps, fresh water springs, sinkholes and abundant flora and fauna. Nowadays this ecosystem is in great danger due to uncontrolled urban development; measures for its protection must immediately be taken.

Λαογραφικό Μουσείο Μαργαριτίου, Εμμανουήλ Μπαράτσας, Γ' Γυμνασίου, 2024

Λαογραφικό Μουσείο Μαργαριτίου, Εμμανουήλ Μπαράτσας, Γ΄ Γυμνασίου, 2024

Το αρχοντικό του Μουσείου Μαργαριτίου

Το Μουσείο Μαργαριτίου στεγάζεται σε διατηρητέο κτήριο με αυλή στην περιοχή της αγοράς (παζαρί). Ο Πολιτιστικός Όμιλος Μαργαριτίου αγόρασε το εγκαταμένο σπίτι από τους κληρονόμους του τελευταίου ιδιοκτήτη, του ιατρού Κωνσταντίνου Γκούσιου, ο οποίος είχε και προσφέρει τις υπηρεσίες του στο Μαργαριτί για πενήντα χρόνια. Ακολούθησαν αμέσως εργασίες συντήρησης και αποκατάστασής του, ώστε να λειτουργήσει ως μουσειακό και πολιτιστικό κέντρο.

Πρόκειται για κτήριο με ισόγειο και ορόφο χτισμένο το 1893, σύμφωνα με τη λιθινή αναγλυφή επιγραφή στον τοίχο της αυλής. Η είσοδος βρίσκεται στο κέντρο της νότιας πλευράς. Το ανατολικό δωμάτιο του ισόγειου χρησίμευε ως αποθηκαστικός χώρος. Στην άλλη πλευρά του ισόγειου βρίσκεται υπεψήφιστος χώρος διαμονής (οντάς) και ένας μικρός ψήφος δευτερός αποθηκαστικός χώρος από κάτω, το *katse*. Ο οντάς είναι σήμερα εκθεσιακός χώρος και το *katse* τη αποθήκη του Μουσείου.

Μπροστά στην είσοδο υπάρχει ξύλινο κλιμακοστάσιο που οδηγεί στον ορόφο. Ο ορόφος περιλαμβάνει χώρο κυκλοφορίας κλιμακοστάσιο με τριπόδο (τη μαζατέρα) και δύο χώρους διαμονής, τον χειμερινό οντά με τζάκι και έναν επίσημο οντά, τον καλό οντά, με εντυπωσιακό ξυλόλαστο αεραγωγό τζάκι. Οι δύο οντάδες έχουν από μια *chiria* (ισοπέδη τουαλέτα). Ο χειμερινός οντάς έχει αναπαυσιμότητα όπως ήταν στα τέλη του 19ου αιώνα, ενώ ο επίσημος οντάς λειτουργεί σήμερα ως χώρος συσκέυσης, τελεθών εκθέσεων και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

The Margariti Museum mansion house

The Margariti Museum mansion house is situated near the market place. The Cultural Society of Margariti bought the abandoned house from the heirs of doctor Konstantinos Gousis, who lived and worked in Margariti for fifty years. The purchase was followed by conservation and restoration works, in order for it to become a museum and cultural centre.

It is a house built in 1893, according to a stone inscription in the courtyard wall. The entrance to the building is in the middle of the southern side. It has a ground floor and an upper floor. The eastern ground floor room used to be the main storeroom. At the other side of the ground floor there is an elevated main room (*ontas*) and a storeroom below it (*katse*). Today the *ontas* comprises a museum exhibition room and the *katse* serves as the museum's main storage room.

Wooden stairs lead to the upper floor and the *mesandra*, a space with a wooden closet in between two large rooms, the living quarters of the house. These rooms are the winter *ontas* with a fireplace and the formal *ontas*, the *kalos ontas*, with a carved and painted ceiling. Both rooms have a small toilet room (*chiria*) attached. Visitors today can see the winter *ontas* as it was at the end of the 19th century, while the formal *ontas* is today used for temporary museum exhibitions, meetings, seminars and educational programmes.

Λαογραφικό Μουσείο Μαργαριτίου, Εμμανουήλ Μπαράτσας, Γ' Γυμνασίου, 2024

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη.....	3
Εισαγωγή.....	4
Θεσπρωτία, Θέση – Μορφολογία - Φυσικό ανάγλυφο – Δήμοι.....	4
Η Θεσπρωτία στους αιώνες.....	6
Μαργαρίτι: ο τόπος μου.....	8
Κάστρο Μαργαριτίου.....	9
Οικίες στο Μαργαρίτι.....	11
Λαογραφικό Μουσείο Μαργαριτίου.....	11
Οι Υδρόμυλοι του Μαργαριτίου.....	12
Έλος Καλοδικίου.....	12
Δ(η)υμόκαστρο – Αρχαία Ελίνα (;).....	13
Ρωμαϊκό Νεκροταφείο Μαζαρακιάς.....	13
Συμπεράσματα.....	14
Αναφορές, Βιβλιογραφία - Δικτυογραφία.....	15
Παράρτημα.....	16